

**Delta i debatten,
skriv til oss!**

SEND DITT INNLEGG TIL: DEBATT@NATIONEN.NO

Innlegg kan også sendes per post til Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135 Oslo. Merk konvolutten «debatt». Innlegg som sendes elektronisk blir prioritert.

TEKSTLENGDER:

Kronikk: Maks 4900 tegn med mellomrom.

Leserinlegg: Maks 2000 tegn

Du kan også levere innlegg på nationen.no

Kronikker honoreres som hovedregel ikke. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innsendt stoff og til å publisere det på alle våre plattformer.

Kronikk

Blir krevende: Årets jordbruksoppgjør kommer til å bli en krevende oppgave for landbruks- og matminister Jon Georg Dale, skriver kronikkforfatteren.

Foto: Siri Juell Rasmussen

Fra volumvekst til økologisering

Det blir et krevende oppgjør for Jon Georg Dale. I årets jordbruksoppgjør ligger det an til betydelig mer budsjettenger eller brudd.

Norsk jordbrukspotensial kan bare realiseres i spennet mellom en velfylt jordbrukspolitisk verktøykasse og vilje til å bruke budsjett. Nå stagnerer markedet, og renta og oljen stiger. Da stiger jordbrukets kostnader, samtidig som kostnadsveksten i liten grad kan tas i markedet. Der ligger utfordringen for dagens landbruks- og matminister Dale, som hittil har kunnet flyte på økt etterspørsel og lave renter. Det har gitt jordbruksoppgjør der staten i liten grad har trengt å bruke budsjettmidler til å nå landbrukspolitiske mål.

Etter et tiår med underdekning og potensial for økning i mange sektorer i norsk jordbruk, bremses det nå opp. Sauen har tatt igjen den nasjonale underdekningen, kyllingveksten har avtatt og grisen butter imot. Alt i alt er jo dette positivt i den forstand at markedet er dekket og underskuddet sau er snudd til full dekning. Samtidig er det fortsatt potensial i storfesektoren, forhvet, proteinvekster og frukt, grønt og bær.

Med andre ord er det markeder som er duket for videre vekst,

dog må potensialet i storfesektoren brukes med forsiktighet, og potensialet i grønt representerer relativt begrensede arealer og få bønder.

I tillegg øker grensehandelen stadig, ikke minst i meierisektoren der import har tatt mye av veksten det siste tiåret. Det innebærer at veksten i dagligvarehandelen var bare 1,1 prosent i fjor, den laveste økningen på 20 år. Når markedet stopper opp for de fleste produksjoner, renta stiger og kostnadene øker, betyr det at jordbruket går mot krevende tider, sammenlignet med den medvind det har vært i tiåret vi har lagt bak oss.

Mye av endringene skyldes at de gunstige sykliske forhold som ga høye råvarepriser internasjonalt, stadig bedre kjøpekraft nasjonalt og høy innvandring med økt etterspørsel er tilbakelagt. Prognosen om seks millioner mennesker i Norge i 2030 og stadig økt jordbruksproduksjon, som preget stortingsmeldingen om jordbruk i 2011, er ikke lenger realistisk. Det vil si at høykonjunkturen i bolig, infrastruktur og forbrukermarkedet knyttet til den totale innvandring er over. Hva gjør jordbruket nå?

Tiden er moden for å forbedre eksisterende produksjon. Og det er mye å ta tak. Gjennomsnitts-

bruket i melkeproduksjonen henger etter både i forhold til løsdriftskravet 2034 og ikke minst nye krav til for storfehold fra 2024. Det er videre sterkt behov for å øke bruken av norske ressurser, og senke i importen av kraftfôrråvarer. Det innebærer en sterk satsing på produksjonsgrunnlaget i gras- og kornområdene gjennom grøfting og drenering.

Videre må investeringsmidlene økes og målrettes mot gjennomsnittsbuket over hele landet, slik at Norge har en struktur som kan utnytte vårt varierte land. Beitebruk må stimuleres blant annet gjennom ny teknologi der digital sporing og virtuelle gjerder er blitt nye virkemidler. Presisjonsjordbruk, med tilpasset såing, gjødsling og sprøyting vil gi oss høyere arealavkastning med samme ressursbruk og mindre miljøpåvirkning. Videre må melkeproduksjonen tilpasses en økt bruk av norske ressurser som også kan gi en redusert melkemengde per ku i deler av landet om kraftfôrbruken reduseres.

Slik kan jordbruket utvikles med økt bruk av norsk areal og mindre import og dermed også større produksjon av fellesgoder som god dyrevelferd, kulturlandskap, biologisk mangfold, levende bygder, åpen utmark med mer.

Samtidig viser konjunkturene at man trenger en stor landbrukspolitisk verktøykasse for å greie å regulere markedene

i gode og dårlige tider. Norsk jordbruk sikrer nær tre fjerdedel av inntekten gjennom salg av varer i markedet og drøye en fjerdedel kommer over jordbruksavtalen. Virkemidler for å sikre rimelig balanse mellom tilbud og etterspørsel av varene er da helt avgjørende for å oppnå lønnsomhet.

Disse virkemidlene er ikke statsrådets absolutte hjertebarn, noe som ytterligere øker temperaturen foran forhandlingene. Særlig fordi Dale også har uttalt at «økte tilskudd til jordbruket gir overproduksjon». Med andre ord er både tilskudd og brede virkemidler for markedsbalansering ikke av statsrådets foretrukne virkemidler for å få oppgjøret i havn, noe som høres særs krevende ut.

Skal det oppståtte inntektsfallet i jordbruket møtes og jordbruket økologiseres, krever det både penger og politikk og da må jordbruksmodellen styrkes, viljen til å bruke budsjett økes, mulighetene i importvernet utnyttes og virkemidlene rettes mot gjennomsnittsbuket.

Det går mot et særs spennende oppgjør og det er høyst uvisst om partene vil komme fram til en enighet innen den selv pålagte fristen når hornmusikken klinger på Karl Johans gate om morgenen 17. mai.

Christian Anton Smedshaug
Daglig leder AgriAnalyse

ACER

Hva er det med Ap og Acer?

Ap stopper ikke konsesjons-søknaden til EU-sponset NorthConnect-kabel til Skottland. Partiet Rødt foreslo i Stortinget torsdag i forrige uke at Stortinget skal instruere regjeringen til å avslutte behandlingen av konsesjons-søknaden til NorthConnect.

Trass i fagbevegelsens bekymring for å bygge enda en utenlandskabel, NorthConnect, stemte Arbeiderpartiet imot Rødts forslag. NorthConnect er en planlagt, 655 km lang kraftkabel fra Vestlandet til Skottland, som blir medfinansiert av EU.

I forbindelse med EUs tredje energipakke, der ACER inngår, inngikk Arbeiderpartiet og MDG en avtale med regjeringspartiene. Beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme, og det skal høstes erfaringer av kabler før nye vurderes. Statnett skal eie og drive alle mellomlandsforbindelser.

Forslagsstiller Bjørnar Moxnes gikk ut mot Aps holdning til forslaget: I dag har Arbeiderpartiet muligheten til å sikre sitt eget vedtak om at NorthConnect ikke skal vurderes før erfaringene med tidligere kabler er innhentet. Det gjør de ikke, sa han.

Moxnes viste til at Norges kraftkrevende industri eksporterer for 118 milliarder kroner i året. Hvis NorthConnect-kabelen skal bygges, vil den støvsuge Vestlandet for kraft. Hydro sier at kraftprisen da vil øke. Industrien kan møte 600 millioner kroner i økte kraftkostnader. En annen virkning er økt press på norsk natur, sa Rødt-lederen. Nå lar Arbeiderpartiet og regjeringen industrisamfunn og arbeidsplasser sveve i usikkerhet.

Som altfor mange ganger før stiller jeg spørsmålet: «Hvem er Arbeiderpartiet på parti med??»

Olav Henning Ødegård

Ap-medlem og medlem av Gjøvik og Toten Nei til EU

Stopper ikke kabel: Aps Espen Barth Eide.

Foto: Siri Juell Rasmussen

Balanse mellom tilbud og etterspørsel

«Norsk jordbruk sikrer nær tre fjerdedel av inntekten gjennom salg av varer i markedet.»